

การพัฒนารูปแบบการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา

ราตรี กุลวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

เมษายน 2549

ISBN 974-5027-44-8

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ รัตรี กุลวงศ์ จบนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ดร. สมุทรา ชำนาญ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธร สุนทรายุทธ)

..... กรรมการ
(ดร. สมโภชน์ อเนกสุข)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ดร. สมุทรา ชำนาญ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธร สุนทรายุทธ)

..... กรรมการ
(ดร. สมโภชน์ อเนกสุข)

..... กรรมการ
(ดร. สุรัตน์ ไชยชมภู)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. คุณวุฒิ คนฉลาด)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วย ความกรุณาจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย ดร.สมุทพร ชำนาญ ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธร สุนทรายุทธ ดร. สมโกชน์ อเนกสุข กรรมการ และคณะกรรมการสอบปากเปล่าซึ่งประกอบด้วย ดร.สมุทพร ชำนาญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธร สุนทรายุทธ ดร. สมโกชน์ อเนกสุข ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู และรองศาสตราจารย์ ดร.คุณวุฒิ คนฉลาด ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้และประสบการณ์ อย่างกว้างขวาง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านดังปรากฏชื่อในงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม รวมทั้งให้คำแนะนำ ในการปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัยและให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์รวมทั้งขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละโว้ เขต 1 ที่ให้ความอนุเคราะห์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ที่อำนวยความสะดวกและอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกและอนุเคราะห์ในการตอบ แบบสอบถาม ตลอดจนข้าราชการที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 2 ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือ เสียสละเวลาให้ความคิดเห็น สำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณญาติพี่น้องและเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่ให้ความกรุณาส่งเสริมสนับสนุน และให้กำลังใจในการวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จำเริญเอกภักดี กุลวงศ์ ผู้ที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลืออย่างดียิ่งตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยสามารถเล่าเรียนและทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ

อนึ่ง คุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแด่คุณบิดา มารดา บุพการี และบูรพจารย์ที่ได้ชี้แนะและวางพื้นฐานการศึกษาแก่ผู้วิจัยจนได้รับความสำเร็จใน การศึกษาสมดังความมุ่งหมายทุกประการ

ราตรี กุลวงศ์

47990597: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร/ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ราตรี กุลวงศ์: การพัฒนารูปแบบการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามูลฐานของผู้รับบริการ (THE DEVELOPMENT OF ADMINISTRATION MODEL IN THE OFFICE OF EDUCATIONAL SERVICE AREA BASED ON SERVICE USER) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: สมุทรร ชำนาญ, กศ.ค., ธร สุนทรายุทธ, Ph.D., สม โภชน์ อเนกสุข, กศ.ค., 170 หน้า, ปี พ.ศ. 2549. ISBN 974-5027-44-8

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามูลฐานของผู้รับบริการ โดยกำหนดรูปแบบในการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ การดำเนินการวิจัย มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการเชิงปริมาณ โดยการสำรวจข้อมูลพื้นฐานจากผู้รับบริการ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 138 คน ขั้นตอนที่ 2 ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการระดมสมองเพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารและแนวปฏิบัติ จากข้าราชการที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 จำนวน 67 คน ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนารูปแบบการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามูลฐานของผู้รับบริการมีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

- 1.1 กลุ่มอำนาจการ ได้แก่ วางแผนการใช้ยานพาหนะ จัดทำคั้งห้องทำงาน ห้องประชุม จำแนกภารกิจการใช้ทรัพยากรของหน่วยงานออกเป็นหมวดหมู่
- 1.2 กลุ่มบริหารงานบุคคล ได้แก่ จัดทำคู่มือการกำหนดตำแหน่ง วิทยฐานะ วิเคราะห์งานเพื่อให้บรรจุกคนให้เหมาะสมกับงาน
- 1.3 กลุ่มนโยบายและแผน ได้แก่ จัดทำคู่มือการใช้ระบบและ พัฒนาคู่มือการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร
- 1.4 กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ได้แก่ ติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาดตามแผนงานโครงการ
- 1.5 กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ได้แก่ รวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.6 กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ได้แก่ ประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
- 1.7 หน่วยตรวจสอบภายใน ได้แก่ วางแผนตรวจสอบระบบการเงินและบัญชี กระบวนการปฏิบัติงานให้ความรู้และแนวทางปฏิบัติแก่สถานศึกษา

2. ผลจากการนำรูปแบบไปปฏิบัติ พบว่า ทุกกลุ่มงานมีคุณภาพการทำงานที่ดีขึ้น ผู้รับบริการมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ มีความพึงพอใจในการได้รับบริการสูงขึ้น และบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความคล่องตัวขึ้นมาก

47990597: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; M.Ed. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: THE ADMINISTRATION MODEL/ THE OFFICE OF EDUCATIONAL SERVICE AREA.

RATREE GULWONG: THE DEVELOPMENT OF ADMINISTRATIVE MODEL IN THE OFFICE OF EDUCATIONAL SERVICE AREA BASED ON SERVICE USERS. THESIS ADVISORS: SAMOOT CHAMNAN, Ed.D., DHORN SUNTRAYUTH, Ph.D., SOMPOCH ANEGASUKHA, Ed.D. 170 p. 2006. ISBN 974-5027-44-8

The purposes of this research were to develop the administrative model in the Office of Educational Service Area based on service users, and was applicable for contexts in the office of educational context. The study was divided into two phases. The first phase was the quantitative research done by using survey method from the samples of 138 school administrators. The second phase was the participatory action research done by using SWOT analysis from 67 officials in the Office of Educational Service Area 2. The statistical devices for data analysis were mean, standard deviation and content analysis.

The results of this research were as follows;

1. Development of the administrative model in the Office of Educational Service Area Based on service users' needs were as follows:

1.1 Direct Group i.e. the means of transport use planning office, a meeting hall planning classifying resources use for each working unit into divisions.

1.2 Person Administer Group i.e. To manage a handbook compilation on action a post, academic standing, job analysis, so as to recruit appropriate personnel to work.

1.3 Policy and Plan Group i.e. handbook compilation on system and development of personnel for technology information center system.

1.4 Educational Management Support Group i.e. follow – up and evaluation on to educational administration in the project plan.

1.5 Educational Counselling, Follow-up and Evaluation Group i.e. To compile and to disseminate research results, quality management and quality assurance standards.

1.6 Education management Efficiency group i.e. the educational administration evaluation in the Office of Educational Service Area.

1.7 Internal Inspection Unit i.e. Planning on accounts procession system inspection operation guide lines and knowledge importing process for schools.

2. The results of the practices system inspection of the Model were as follow: The Quality of every working group was better the service user the understand about their status and duties more. They were more pleasant to receive the services. And the personnel in the office appeared to be more active.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
คำถามการวิจัย.....	3
กรอบความคิดในการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
หลักการบริหาร.....	9
สภาพทั่วไป และการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.....	24
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	53
ขั้นตอนการวิจัย.....	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	54
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	55
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ลำดับขั้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ผลที่ได้จากการระดมสมอง.....	95
ประเมินผล.....	105
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	112
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	112
อภิปรายผล.....	121
ข้อเสนอแนะ.....	132
บรรณานุกรม.....	135
ภาคผนวก.....	139
ภาคผนวก ก	140
ภาคผนวก ข	147
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	170

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่ต้องการจากการให้บริการของกลุ่ม นโยบายและแผน.....	72
17 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่ต้องการจากการให้บริการของกลุ่ม ส่งเสริมการจัดการศึกษา.....	73
18 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่ต้องการจากการให้บริการของกลุ่ม นิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.....	74
19 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่ต้องการจากการให้บริการของกลุ่ม ส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา.....	76
20 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่ต้องการจากการให้บริการของหน่วย ตรวจสอบภายใน.....	76
21 ผลต่างค่าเฉลี่ยระหว่าง “คุณภาพที่เป็นจริง” และ “คุณภาพที่ต้องการ” ของกลุ่ม อำนวยการ.....	77
22 ผลต่างค่าเฉลี่ยระหว่าง “คุณภาพที่เป็นจริง” และ “คุณภาพที่ต้องการ” ของกลุ่ม บริหารงานบุคคล.....	79
23 ผลต่างค่าเฉลี่ยระหว่าง “คุณภาพที่เป็นจริง” และ “คุณภาพที่ต้องการ” ของกลุ่ม นโยบายและแผน.....	81
24 ผลต่างค่าเฉลี่ยระหว่าง “คุณภาพที่เป็นจริง” และ “คุณภาพที่ต้องการ” ของกลุ่ม ส่งเสริมการจัดการศึกษา.....	82
25 ผลต่างค่าเฉลี่ยระหว่าง “คุณภาพที่เป็นจริง” และ “คุณภาพที่ต้องการ” ของกลุ่ม นิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.....	85
26 ผลต่างค่าเฉลี่ยระหว่าง “คุณภาพที่เป็นจริง” และ “คุณภาพที่ต้องการ” ของกลุ่ม ส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา.....	87
27 ผลต่างค่าเฉลี่ยระหว่าง “คุณภาพที่เป็นจริง” และ “คุณภาพที่ต้องการ” ของหน่วย ตรวจสอบภายใน.....	88
28 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับกลุ่มอำนวยการ.....	89
29 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับกลุ่มบริหารงาน บุคคล.....	90

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ข้อมูลเขตปกครองในเขตบริการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2.....	25
2 ข้อมูลด้านการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2.....	26
3 ข้อมูลจำนวนบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2.....	26
4 การระดมสมองของข้าราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2.....	58
5 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่เป็นจริงจากการให้บริการของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.....	61
6 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่เป็นจริงจากการให้บริการของกลุ่ม อำนาจการ.....	62
7 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่เป็นจริงจากการให้บริการของกลุ่ม บริหารงานบุคคล.....	63
8 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่เป็นจริงจากการให้บริการของกลุ่มนโยบายน และแผน.....	64
9 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่เป็นจริงจากการให้บริการของกลุ่ม ส่งเสริมการจัดการศึกษา.....	65
10 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่เป็นจริงจากการให้บริการของกลุ่ม นิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.....	66
11 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่เป็นจริงจากการให้บริการของ กลุ่ม ส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา.....	68
12 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่เป็นจริงจากการให้บริการของกลุ่ม หน่วยตรวจสอบภายใน.....	69
13 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่ต้องการจากการให้บริการของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.....	69
14 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่ต้องการจากการให้บริการของกลุ่ม อำนาจการ.....	70
15 ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงมาตรฐาน ระดับคุณภาพที่ต้องการจากการให้บริการของกลุ่ม บริหารงานบุคคล.....	71

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบความคิดในการวิจัย.....	4
2 ขอบข่าย การจัดการบริหารงานกลุ่มอำนาจการ.....	28
3 ขอบข่าย การจัดการบริหารงานกลุ่มบริหารงานบุคคล.....	29
4 ขอบข่าย การจัดการบริหารงานกลุ่มนโยบายและแผน.....	30
5 ขอบข่าย การจัดการบริหารงานกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา.....	31
6 ขอบข่าย การจัดการบริหารงานกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.....	33
7 ขอบข่าย การจัดการบริหารงานกลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา.....	35
8 ขอบข่าย การจัดการบริหารงานหน่วยตรวจสอบภายใน.....	36
9 ขั้นตอนการวิจัย.....	54
10 รูปแบบการบริหารกลุ่มอำนาจการ.....	96
11 รูปแบบการบริหารกลุ่มบริหารงานบุคคล.....	97
12 รูปแบบการบริหารกลุ่มนโยบายและแผน.....	98
13 รูปแบบการบริหารกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา.....	100
14 รูปแบบการบริหารกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.....	101
15 รูปแบบการบริหารกลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา.....	103
16 รูปแบบการบริหารของหน่วยตรวจสอบภายใน.....	104

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
30 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับกลุ่มนโยบาย และแผน.....	91
31 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับกลุ่มส่งเสริม การจัด การศึกษา.....	92
32 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา.....	93
33 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับกลุ่มส่งเสริม ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา.....	94
34 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับ หน่วยตรวจสอบ ภายใน.....	94
35 กำหนดแนวทางปฏิบัติ การนำไปปฏิบัติและประเมินผล กลุ่มอำนวยการ.....	105
36 กำหนดแนวทางปฏิบัติ การนำไปปฏิบัติและประเมินผล กลุ่มบริหารงานบุคคล..	106
37 กำหนดแนวทางปฏิบัติ การนำไปปฏิบัติและประเมินผล กลุ่มนโยบายและแผน.....	107
38 กำหนดแนวทางปฏิบัติ การนำไปปฏิบัติและประเมินผล กลุ่มส่งเสริม การจัดการ ศึกษา.....	108
39 กำหนดแนวทางปฏิบัติ การนำไปปฏิบัติและประเมินผล กลุ่มนิเทศ ติดตาม และ ประเมินผลการจัดการศึกษา.....	109
40 กำหนดแนวทางปฏิบัติ การนำไปปฏิบัติและประเมินผล กลุ่มส่งเสริม ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา.....	110
41 กำหนดแนวทางปฏิบัติ การนำไปปฏิบัติและประเมินผลหน่วยตรวจสอบภายใน....	111
42 แสดงค่าอำนาจจําแนกรายข้อ และความเชื่อมั่น ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม..	149